

Хрущ

Атака на ката

Щоб визначитися, Лосано вдається до таких-от витівок, як оця: *мо' та на кару щура канатом* — ще один банальний і причепливий паліндром, він завжди був фанатом цих забав, сприймав усе не таким, яким воно було, а на кшталт дзеркала, що бреше й водночас каже правду — каже правду, бо йому, Лосано, показує його праве вухо, але водночас бреше, бо Лаура чи хтось іще, хто дивиться на нього, бачить його праве вухо як ліве, хоча одразу погоджується, що це таки праве вухо; просто інші бачать його зліва — дзеркало тут не зарадить, воно нездатне внести подумки цей коректив, а тому воно каже Лосано правду й бреше водночас, через те він здавна привчився думати, мовби стоячи перед дзеркалом; тож якщо *мо' та на кару щура канатом* нічого йому не дає, то варто замислитися над варіантами, і Лосано, втупившись у долівку, дозволяє словам пограти, а сам чатує на них, як мисливці з Калагасті чатують на гігантських щурів, аби упіймати їх живцем.

Це може тривати годинами, але зараз питання про щурів постало цілком конкретно і він не має часу, щоб заглибитися в можливі варіанти. Його не дивує ця майже свідома аномалія, часом він стенає плечима, наче хоче скинути з себе щось таке, чого не в змозі пояснити; з Лаурою він звик говорити про щурів як про щось цілком природне, та воно й справді так, хіба не природно полювати на гігантських щурів у Калагасті, разом із мулатом Іллою та Ярарою. Ввечері їм знову доведеться податися до північних пагорбів, бо невдовзі знову вантажитимуть щурів на пароплав і треба максимально скористатися з нагоди, в Калагасті це знають і влаштовують облави в чагарниках, хоча й не наближаються до пагорбів, і шури, звісно, теж про це знають, і щораз важче віднаходити їх і ловити живцем.

Відтак Лосано не дивує, що люди в Калагасті живуть тепер майже винятково полюванням на гігантських щурів; він саме готує кілька ласо з тонкої шкіри, коли в його голові виникає цей паліндром — *мо' та на кару щура канатом*, і він закликає з ласо в руці й дивиться на Лауру, котра куховарить, мугикаючи якусь пісню, і думає про те, що паліндром бреше й водночас каже правду, як і кожне дзеркало, авжеж, *мо' та на кару щура канатом*, бо треба таки зв'язати щура — це єдиний спосіб тримати його живим, поки не запроториш його (їх) у клітку й не віддаси Порсені, а той розставляє клітки у вантажівці, яка вирушає по четвергах на узбережжя, де чекає пароплав. А проте це й брехня, бо досі нікому не вдавалося зв'язати гігантського щура, хіба що образно висловлюючись — вхопити за шию рогачем і накинути ласо, а тоді заштовхати в клітку, тримаючи руки подалі від кровожерної пащі й лапищ, що розтинають повітря гострими, наче скло, пазурами. Ніхто ніколи не зв'яже щура, принаймні після того, як на небо востаннє виткнулася повня, коли Ілла, Ярара й інші відчули, що шури змінюють тактику, стають іще більш небезпечними, заचाївшись у схованках, чого раніше не робили, а відтак полювати на них буде дедалі важче, тим паче, що тепер шури їх знають і навіть кидають їм виклик.

— Ще три-чотири місяці, — озивається Лосано до Лаури, котра ставить тарілки на стіл під навісом. — А тоді зможемо перейти на той бік, здається, там тепер спокійніше.

— Можливо, — відповідає Лаура, — втім краще не думати про це, ми вже стільки разів помилялися.

— Так. Але ж не залишимося ми тут назавжди полювати на щурів.

— Це краще, ніж перейти на той бік невчас, бо тоді вони полюватимуть на нас, мов на щурів.

Лосано сміється, затагує ще одне ласо. Їм на правду непогано ведеться, Порсена платить за щурів поштучно, тут усі живуть з цього; поки триватиме полювання, в Калагасті буде що їсти — данська компанія, яка присилає з Копенгагена пароплави, потребує щораз більше щурів, Порсена вважає, що їх використовують для лабораторних дослідів з генетики. Хоч на це придадуться, каже часом Лаура.

З колиски, яку Лосано зладив з коробки з-під пива, чути перший протест Лауріти. Лосано зве її хронометром, бо хникання завжди починаються в ту мить, коли Лаура, скінчивши готувати їжу, береться за дитячу пляшечку. З Лаурітою їм і годинник не потрібен, вона сповіщає точний час краще, ніж сигнали по радіо, сміється Лаура, беручи малу на руки й даючи соску; Лауріта посміхається, в неї зелені оченята, куса правої ручки поплескує по долоні лівої, наче по барабану, маленьке рожеве передпліччя закінчується півкулею гладкої шкіри; лікар Фуентес (взагалі-то він не лікар, але в Калагасті це нікого не обходить) якнайкраще зробив свою справу, і рубця майже не видно, мовби Лауріта ніколи й не мала ручки, — ручки, яку зжерли щури, коли люди з Калагасті почали полювати на них за гроші, які платили данці, і щури відступали, поки одного дня не кинулися в контратаку: нестямне нічне вторгнення завершилося панічною втечею — це була відверта війна, і чимало людей відмовилися від полювання на щурів,

обмежившись обороною за допомогою пасток і рушниць, почали знову вирощувати маніок або знаходили якусь роботу в інших селищах. Однак решта й далі полювала на щурів, Порсена платив поштучно, і вантажівка вирушала на узбережжя щочетверга; Лосано перший сказав йому, що й далі полюватиме на щурів, сказав ось тут, на цьому ранчо, поки Порсена дивився на щура, якого Лосано забив ногами, а Лаура тим часом бігла з Лаурітою до лікаря Фуентеса, але вже нічого не можна було вдіяти, лише відтяти те, що зосталося від ручки, залишивши цей бездоганний рубець, аби Лауріта могла вигадати свій барабанчик, свою мовчазну гру.

Мулата Іллу не турбує, що Лосано так полюбляє грати словами — у кожного свої дивацтва, думає мулат, але йому не подобається, що Лосано занадто захоплюється цим і хоче, щоб усе підпорядковувалося його грі, щоб і він, Ілла, і Ярара, і Лаура наслідували його і тут, як наслідували багато в чому впродовж цих років, відтоді як почалася їхня втеча північними ущелинами після тієї бійні. За ці роки, думає Ілла — тижні то були, чи роки, ми вже втратили їм лік, — усе було зеленим і нескінченним: сельва з її власним часом, без сонця та зірок, а тоді ущелини, червонуватий час каміння, гірських потоків і голоду, найбільше голоду; намагатися рахувати дні чи тижні означало посилювати відчуття голоду, тоді їх було четверо, спершу — п'ятеро, але Ріос зірвався в провалля, а Лаура ледь не померла від холоду в лісі, вона вже була на шостому місяці й швидко втомлювалася, їм довелося затриматися бозна на скільки часу, зігріваючи її багаттями з сухої трави, поки вона змогла рушити далі; часом Ілла знову бачить Лосано, котрий несе на руках Лауру, а та пручається, каже, що вже здорова, може йти; і так вони рухалися на північ до того вечора, коли уздріли вогні Калагасті й зрозуміли, що тепер усе буде гаразд і вже сьогодні вони їстимуть на якомусь ранчо, нехай навіть потім їх викажуть, і прилетить вертоліт, і їх уб'ють. Однак їх не виказали, тут не знали жодних причин, аби їх виказати,

тут усі помирили від голоду, як і вони, поки хтось не виявив поблизу пагорбів великих щурів, і Порсені спало на думку послати на узбережжя зразки.

— *Мо' та на кару щура канатом* — значить лише те, що значить, — каже Лосано. — Фраза не має жодної сили, бо не дає нічого нового, до того ж ніхто не може зв'язати щура канатом. Ти залишаєшся з тим, з чого почав, така вже притичина з цими паліндромами.

— Еге ж, — погоджується мулат Ілла.

— Але якщо дійти до суті, тоді інша річ.

— Яка різниця?

— Той варіант уже не годиться як паліндром. Треба дійти до суті, і все зміниться, з'явиться щось нове, і це вже не буде дзеркало, або вийде інше дзеркало, яке покаже те, чого ти не знав.

— І що ж це за нове?

— А те, що треба дійти до суті. А суть, ось вона: *щур хижак*, і це тобі дає: *кажи Хрущ*.

— Хрущ?

— Це ім'я, а всі імена виокремлюють і позначають. Тепер ти знаєш, що існує щур на ім'я Хрущ. Звісно, всі вони мають якісь імена, але тепер є один на ім'я Хрущ.

— І що це тобі дає?

— Я ще не знаю, але рухаюся далі. Вночі я надумав подивитися на це інакше. Не ловити, не хапати, не в'язати, а навпаки — розв'язати, відпустити. Як би тоді вчинив щур, я, ти? Щойно подумав про це, у мене вийшло *таки ти б утік*. А якщо прочитати це навпаки, вийде *кіт, убити, кат*. Нові слова, завваж.

— Не такі вже й нові, — озивається Ярара, який сидить осторонь, — до того ж два останніх вживаються на пару.

— Нехай, — відповідає Лосано — але вони вказують путь і, можливо, це єдиний спосіб покінчити зі щурами.

— Не будемо з цим поспішати, — сміється Ілла — якщо щури закінчатся, з чого ми житимемо?

Лаура приносить перший мате, закликає, притулившись до плеча Лосано. Мулат Ілла знову думає про те, що Лосано занадто полюбляє гру слів, що колись він зовсім схибнеться і все піде під три чорти.

Лосано теж думає про це, поки затягує шкіряні ласо, а залишившись з Лаурою та Лаурітою, звертається до них обох так, начеб Лауріта його розуміє, а Лаурі подобається, що він залучає дочку до розмови, так вони втрьох відчують більшу близькість, коли Лосано розповідає їм про Хруща і про те, як треба солити воду, щоб покінчити зі щурами.

— Щоб то була справжня атака на ката, — сміється Лосано. — Цікаво, що в найпершому паліндромі, з яким я колись стикнувся, теж ішлося про ката, хтозна, про якого саме, може, то був Хрущ. Я прочитав його в оповіданні, де було чимало паліндромів, але запам'ятався тільки цей.

— Ти розповідав мені його якимось, здається, у Мендосі, але я забула.

— *Ялева та каменем, а кат Авеля*, — розмірено промовляє Лосано, майже наспівуючи для Лауріти, а та сміється у своїй колісці, бавлячись біленьким пончо.

Лаура ствердно хитає головою, в цьому паліндромі справді йдеться про ката, до того ж це не хто інший, як Каїн.

— Ти ба, — озивається Лосано, — завсідня умовності, споконвічне чисте сумління, добрий Авель і лихий Каїн, як у старих ковбойських фільмах.

— Про хлопця й негідника, — майже ностальгічно пригадує Лаура.

— От якби автор цього паліндрому звався Бодлером, це не мало б негативного забарвлення, а лунало б радше піднесено. Пригадуєш?

— Трохи, — каже Лаура. — О роде Авеля, спи, пий та їж, Господь тобі всміхається прихильно.

— О роде Каїна, плазуй і жалюгідно помирай у твані.

— Так, а ще там мовиться щось ніби: Роде Авеля, прах твій угноїть паруючу землю, а далі: Роде Каїна, безталанні нащадки шляхами брестимуть, щось таке.

— Поки шури дітей твоїх всіх не зжеруть, — ледь чутно мовить Лосано.

Лаура затуляє руками лице, вона вже давно навчилася плакати беззвучно, знає, що Лосано не розраджуватиме її, а от Лауріта — так, їй видається кумедним цей жест, і вона сміється, доки Лаура не опустить руки і по-змовницьки їй не підморгне. Надходить година мате.

Ярара вважає, що мулат Ілла правий і колись-таки через цю дурну примху Лосано скінчиться пауза, під час якої вони принаймні в безпеці, принаймні живуть серед цього люду з Калагасти, залишаючись тут, бо не мають іншого виходу, чекаючи, поки час бодай трохи притлумить спомини про те, що було на тому боці, і ті, звідтіля, також поступово забудуть, що не змогли схопити їх, що вони загубилися в якійсь глушині, живі, а відтак винуваті, і тому встановлено ціну за їхні голови, навіть за голову сердешного Ріуса, котрий уже давно зірвався в провалля.

— Не можна бути в нього на повідку, — розмірковує вголос Ілла. — Хай там як, для мене він завжди шеф, є в ньому щось таке, навіть не знаю, як сказати, але воно в ньому є і мені цього досить.

— Він схибнувся через освіту, — каже Ярара. — Весь час про щось думає або читає, а це не йде йому на добро.

— Хтозна. Не знаю, чи через це, Лаура теж ходила на факультет, але по ній не видно. Не думаю, що це через освіту, він не тямиться, бо ми нидіємо в цьому закутні, а ще через те, що сталося з бідолашною Лаурітою.

— Помститися, — каже Ярара. — Він хоче помститися.

— Всі ми хочемо помститися, одні — воякам, інші — шурам, тут важко зберегти здоровий глузд.

Ілла думає про те, що нестяма Лосано нічого не змінює, шури нікуди не поділись і полювати на них важко, люди з Калагасти не наважуються заглиблюватися в чагарники, бо пам'ятають історії з кістяком старого Мільяна та з ручкою Лауріти. Але й вони згубили тям, а надто Порсена зі своєю

вантажівкою та клітками, а ті, з узбережжя, та данці ще більші безумці, розкидаються грішми за щурів бозна чого. Це не може довго тривати, безглуздя колись таки скінчяться, і тоді знову голод, у кращому разі маніок, та й то не завжди, діти вмиратимуть з обдутими животами. Ні, краще вже залишатися навіженими.

— Краще залишатися навіженими, — мовить Ілла, і Ярара кидає на нього здивований погляд, а тоді сміється й згідливо киває головою.

— Головне не танцювати під його дудку, коли він розводиться про Хруща й усі ці речі, хай там що, він однаково кращий мисливець.

— Вісімдесят два щури, — озивається Ілла. — Він побив рекорд Хуана Лопеса, в того було сімдесят вісім.

— Не ятри рану, — говорить Ярара, — у мене лише тридцять п'ять.

— Сам бачиш, з якого боку не подивись, він завжди буде шефом.

Ніколи не знаєш до пуття, звідки з'являються новини; раптом хтось щось сказав у крамниці турка Абада, майже ніколи не відомо, хто саме, але люди живуть так осібно, що звістки наринають, як подуви західного вітру, що зрідка приносить трохи прохолоди, а часом і дощу — такого ж нечастого, як і новини, такого ж швидкоплинного, як цей дощ, який навряд чи врятує збіжжя, завжди жовте, завжди виснажене. Новина, навіть погана, допомагає й далі тягти лямку.

Лаура дізнається від дружини Абада, повертається на ранчой переказує стиха, начеб Лауріта може зрозуміти, подає ще один мате Лосано, той неквапно смочче, втупившись у долівку, якою до вогнища повільно повзе чорна мураха. Він трохи випростовує ногу, розчавлює мурашу й допиває мате, тоді передає Лаурі посудину, не дивлячись на неї, з рук у руки, як передавав уже стільки разів стільки речей.

— Треба ушиватися звідси, — каже Лосано. — Якщо це правда, вони невдовзі будуть тут.

— А куди?

— Не знаю, та й ніхто з тутешніх не знає, вони живуть, наче первісні або останні люди на цій землі. Мабуть, на вантажівці до узбережжя, сподіваюся Порсена не заперечуватиме.

— Схоже на анекдот, — озивається Ярара; він скручує сигарету, неквапно ворущаючи пальцями, мов гончар. — Їхати разом зі щурячими клітками, ти ба. А потім?

— Потім без проблем, — відказує Лосано. — Але на потім потрібні гроші. Узбережжя — не Калагаста, доведеться платити, щоб нас пропустили далі на північ.

— Платити, — втворює йому Ярара. — До чого дійшли — міняємо щурів на свободу.

— Вони ще гірші — міняють свободу на щурів, — жартує Лосано.

Із закутка, де Ілла вперто латає безнадійно рваний чобіт, долинає схожий на кашель сміх. Це теж гра слів, іноді Лосано влучає просто в десятку, і тоді здається, ніби він таки має рацію, викручуючи все навиворіт, наче рукавички, дивлячись на все під якимось іншим кутом зору. Чаклунство бідняка, як сказав колись сам Лосано.

— А як бути з дівчинкою? — запитує Ярара. — Ми не зможемо заглиблюватися з нею в хащі.

— Авжеж, каже Лосано, — але на узбережжі можна знайти рибалку, який переправить нас вище за течією, це питання везіння та грошей.

Лаура подає йому мате й чекає, але всі мовчать.

— Як на мене, ви вдвох повинні вирушати просто зараз, — мовить вона, не дивлячись ні на кого. Ми з Лосано щось придумаємо, а ви не баріться, вирушайте зараз же в гори.

Ярара запалює сигарету, випускає дим, що оповиває йому лице. Тютюн у Калагасті кепський — через нього сльозять очі й усі кашляють.

— Ти колись бачив ще одну таку божевільну? — запитує в Ілли.

— Ні. Мабуть, вона хоче позбутися нас.

— Ідіть до дідька, — Лаура відвертається від них, намагаючись стримати сльози.

— Гроші можна роздобути, — каже Лосано. — Якщо ми вполюємо достатньо щурів.

— Якщо вполюємо.

— Це можливо, — запевняє Лосано. — Треба тільки розпочати просто сьогодні, вирушити на пошуки. Порсена розрахується з нами і дозволить скористатися вантажівкою.

— Згода, — мовить Ярара, — але від слова до діла — самі знаєте.

Лаура чекає, втупившись у губи Лосано, уникаючи глядіти в його задивлені кудись у порожнечу очі.

— Треба йти до печер, — говорить Лосано. — Не прохопившись нікому ні словом, узяти всі клітки й повантажити на хуру Гусмана. Якщо пробовкнемося, вони почнуть торочити про старого Мільяна й не пускатимуть нас, бо добре до нас ставляться. Старий того разу також нічого їм не сказав, пішов на свій страх і ризик.

— Кепський приклад, — озивається Ярара.

— Просто він пішов сам, просто йому не пощастило, просто бозна-що ще. А нас троє, і ми не старі. Ми оточимо їх у печері — а я гадаю, що там одна печера, а не кілька, — а тоді викуримо звідти. Лаура розріже нам цю коров'ячу шкуру, обмотаємо ноги вище чобіт. А з грішми подамося на північ.

— Про всяк випадок прихопимо набої, — каже Ілла Лаурі. — Якщо твій чоловік правий, щурів стане на десять кліток, а решту перестріляємо, і нехай собі тліють, трясця їхній матері.

— Мільян теж мав рушницю, — мовить Ярара. — Втім, звісно, старий і сам.

Він дістає ножа, пробує пальцем лезо, підводиться, підходить до коров'ячої шкури й починає різати її рівними смужками. Він зробить це краще за Лауру, жінки не вміють орудувати ножем.

Гнідий увесь час тягне ліворуч, рябий його стримує, і хура, залишаючи невиразний слід, рухається вздовж пасовиська просто на північ, Ярара напинає віжки й кричить на гнідого, а той, наче протестуючи, мотає головою. Вже споночіло, коли дісталися до підніжжя невисокого стрімчака, але здаля вони встигли розгледіти вхід до печери, що вирізнявся на тлі білого каменю; двоє-троє щурів учули їх і сховалися в печері, поки вони вивантажували дротяні клітки й розставляли їх півколом біля входу до печери. Мулат Ілла бере мачете й починає рубати суху траву, з хури знімають ганчір'я та керосин; Лосано наближається до печери, бачить, що може ввійти туди, якщо ледь нахилити голову. Інші кричать йому, щоб не дурів, залишався ззовні; промінь ліхтаря нишпорить по стінах, шукаючи найглибший, непролазний хід — чорний отвір аж кишить червоними цятками, що починають хаотично метушитися, вихоплені світлом.

— Що ти там робиш? — гукає Ярара. — Вилазь, дідько б тебе вхопив!

— Хрущ, — стиха промовляє Лосано до отвору, з якого на нього, мов з вирви дивляться щурячі очі. — Виходь, Хрущ, виходь, королю щурів, ось і перетнулися наші дороги, ми тут із тобою сам-на-сам, і ще Лауріта, скурвий сину.

— Лосано!

— Та йду вже, йду, — неквапно озивається Лосано, вибирає пару найближчих очей і, не відводячи від них променю світла, видобуває револьвер і стріляє. Жмут червоних іскор, і на тому все, либонь, схибив. Тепер тільки викурювати їх димом, вийти з печери й допомогти Іллі, який розкладає суху траву та ганчір'я; вітер сприятливий, Ярара підносить сірника, і всі троє чекають біля кліток; Ілла залишив прохід, аби щури могли тікати з пастки, не обсмалившись, і можна було перехоплювати їх просто перед відкритими клітками.

— І цього боялися в Калагасті? — дивується Ярара. — Либонь, старий Мільян помер через щось інше і вони його зжерли, коли він уже околів.

— Не будь таким самовпевненим, — мовить Ілла.

З печери вистрибує щур, рогач Лосано стискає йому шию, ласо здійсмає в повітря й кидає в клітку; Ярара гавить наступного, а далі вони вискакують по чотирип'ять, з печери чути вищання, і мисливці насилу встигають схопити одного, а вже п'ять чи шість щурів намагаються вислизнути по-зміїному, уникнути клітки, загубитися десь на пасовиську. Хвиля щурів вихлюпується з печери червонуватим блювотинням, там, куди встромляються рогачі, виникають загати, клітки заповнюються драглистою масою, вони відчувають щурів ногами, а ті й далі лізуть, верхи одні на одних, шматуючи одні одних зубами, аби вирватися з вогню, кинутися врозтіч у темряву. Лосано, як завжди, найбільш вправний, він уже заповнив одну клітку й половину другої, Ілла неголосно скрикує й здійсмає ногу, занурює чобіт у вируючу масу, щур не хоче відпускати, Ярара хапає його рогачем, накидає ласо, Ілла матюкається й глядить на смужку коров'ячої шкіри так, начеб щур досі його кусає. Наприкінці вискакують найбільші — ці навіть не схожі на щурів, важко накидати на них ласо, а тоді піднімати в повітря; ласо Ярари рветься, і щур тікає зі шматком ласо, а Лосано кричить, що це байдуже, залишилася одна клітка, він та Ілла вдвох заповнюють і зачиняють її за допомогою рогачів, захоплюють засуви, підважують клітки дротяними гаками та вантажать на хуру, а коні наполохані і Ярара тримає їх за вузду, говорить до них, поки Лосано й Ілла вмощуються на козлах. Запала вже глупа ніч, і вогнище починає гаснути.

Коні чують щурів, і спершу доводиться пустити їх чвалом, вони мчать галопом, наче хочуть розтрощити хуру, Ярара змушений їх стримувати, Ілла допомагає йому, чотири руки тягнуть поводи, нарешті коні переходять з галопу на уривчастий клус, хура хилитається, колеса натрапляють на каміння та кущі, позаду щури вищать і шматують одні одних, з кліток уже тхне салом, рідким лайном, коні чують сморід, іржуть, силкуючись вивільнитися від вузди, вирватися та

втекти; Лосано й собі хапається за поводи, втрюх вони потроху вирівнюють біг, вихоплюються на пагорб, бачать віддалік долину, Калагасту — три-чотири вогники на ціле селище, беззоряну ніч, ліворуч у якихось п'ятистах метрах, самотній вогник ранчо серед поля, немов у пустці: вогник підстрибує разом із хурою і зненацька зникає, коли хура влітає в чагарі — колючки шмагають їх по обличчях, стежина — ледь помітний слід, коні знаходять його краще, ніж люди, які поволі послабляють поводи; щури виють і перекидаються від кожного поштовху, коні упокорилися, але женуть так, наче їм не терпиться дістатися до ранчо, опинитися там, де вони нарешті позбудуться цієї смердоти й цього виття, де їх відпустять у ліс і вони зустрінуть там ніч, залишивши позаду те, що їх зараз переслідує, мучить, доводить до нестями.

— Ти негайно біжи за Порсеною, — каже Лосано Ярарі, — нехай швидко їх перерахує і платить, треба залагодити справу й удосвіта ушитися звідси на вантажівці.

Перший постріл, приглушений і одинокий, здається ледь не жартом; Ярара не встигає відповісти Лосано, коли тріском розколотої на тисячі скіпок сухої тростини, заглушивши виття в клітках, озивається кулеметна черга; удар у бік, і хура влітає в чагарі, гнідий ліворуч смикається, силкуючись вивільнитися, Лосано та Ярара разом зістрибують на землю, Ілла — з іншого боку, розпластавшись у лабузинні, а хура з виючими щурами проїжджає ще три метри й зупиняється; гнідий хвицається, утримуваний запрягом, рябий ірже, б'ється, не в змозі зрушити з місця.

— Тікай туди, — каже Лосано Ярарі.

— Якого дідька, — відповідає той. — Вони випередили нас, тепер уже байдуже.

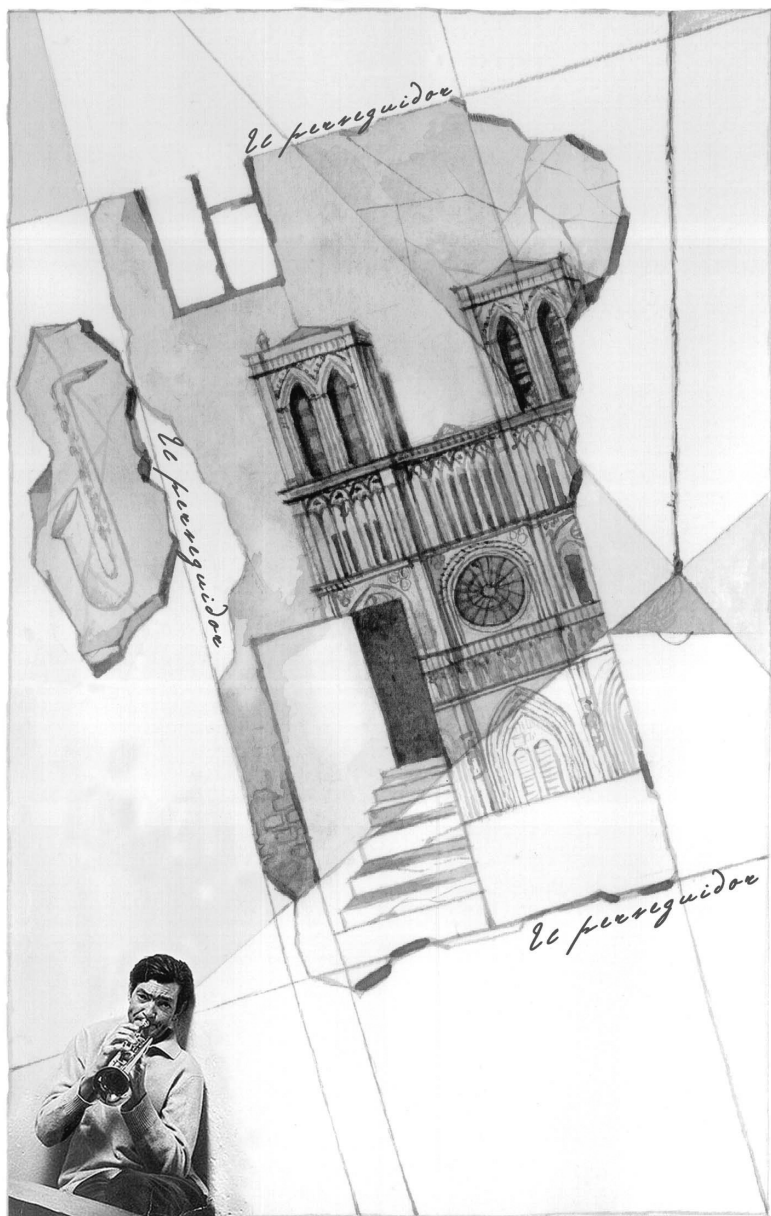
Ілла підповзає до них, здіймає револьвер і вдивляється в зарості, мовби шукаючи просвіту. Вогника ранчо не видно, але вони знають, що воно неподалік, у якихось ста метрах, за чагарником. Чути голоси, один вигукує якусь команду, западає тиша, а тоді знову черга, кулі б'ють по заростях, нова

черга — нижче, навмання, у цих скурвих синів куль удосталь, вони стрілятимуть, поки не набридне. Їх затуляє хура з клітками, а ще мертвий кінь і другий, що ірже та б'ється, здіблений, мов жива стіна, аж нарешті Ярара цілиться йому в голову й добиває — нещасний рябий, такий гарний, такий лагідний, — ковзнувши вздовж голоблі, він падає, притулившись до гнідого, а той ще раз по раз здригається; щури виказують їх вереском, що розбуркує ніч, тепер ніхто не заткне їм пельки, треба продиратися ліворуч, плисти гребком за гребком крізь кілки чагарі, з рушницями поперед себе, спираючись, аби виграти ще півметра, подалі від хури, по якій зараз прицільно стріляють і де щури вищать і виють, ніби все розуміють, ніби мстяться, їх неможливо зв'язати, неможливо щура канатом, думає Ілла, ти мав рацію, шефе, щоб ти пропав із твоїми іграми, але ти мав таки рацію, трясця твоєї матері й твого Хруща, як же ти все вгадав, скурвий сину.

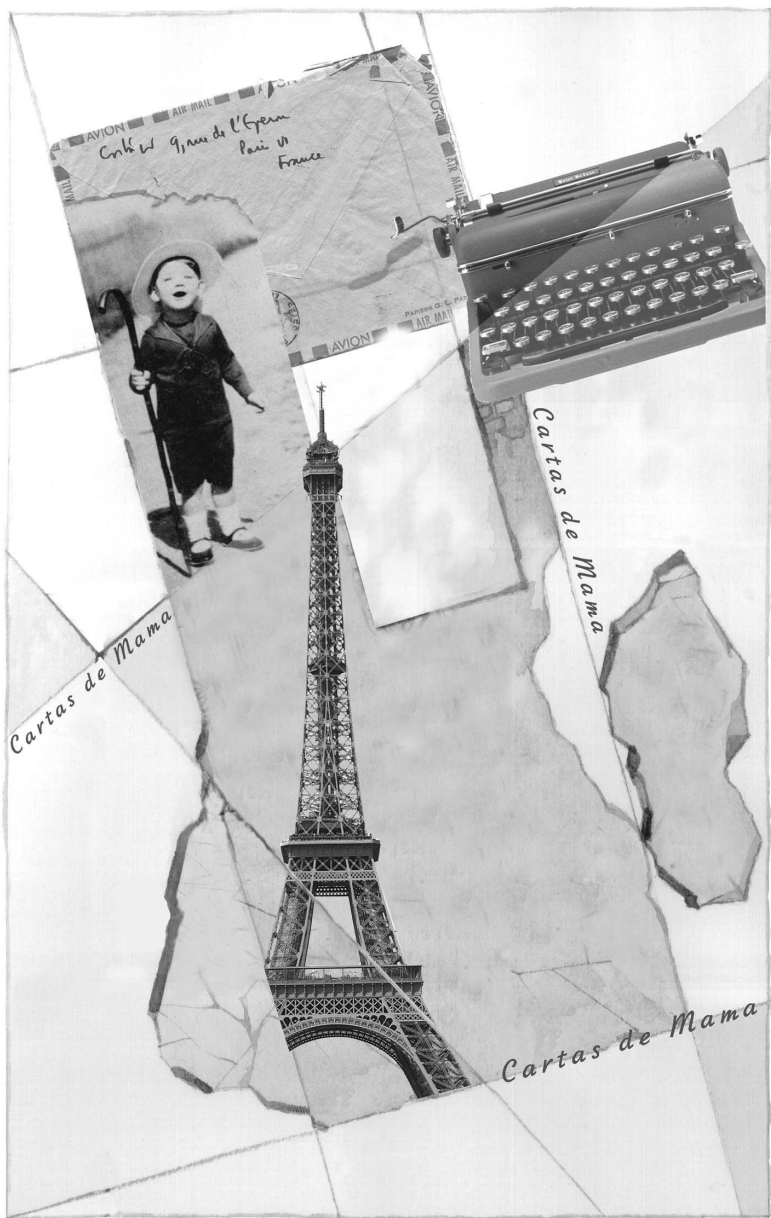
Скористатися тим, що чагарі рідшають, що попереду десять метрів майже чистої трави, пустка, яку можна подолати, перекочуючись боком — старий спосіб, котитися отак до пасовиська, де густа трава, а тоді вистромити раптом голову, щоб за якусь мить охопити поглядом геть усе, і знову сховатися: на ранчо горить вогник, рухаються якісь силуети, миттєвий зблиск гвинтівки, крик того, хто віддає команди, постріл у хуру, що виє та вищить. Лосано не дивиться вбік чи назад, там суцільна тиша, там Ілла та Ярара, вони мертві або й досі повзуть, як і він, у заростях, шукаючи якусь схованку, власними тілами прокладаючи собі дорогу, обпалюючи обличчя колючками — сліпі, закривавлені кроти, що тікають од щурів, бо тепер це таки щури, Лосано бачить їх, перш ніж знову зануритися в чагарі; з хури долинає дедалі нестямніше виття, однак ті, інші, щури не там, інші щури перерізали йому путь до ранчо, і хоча там досі світиться вогник, Лосано знає, що Лаури й Лауріти немає, або вони там, але це вже не Лаура та Лауріта, бо на ранчо щури, які мали вдосталь часу, щоб

скоїти те, що вони скоїли, щоб тепер чекати на нього, як чекають зараз між ранчо та хурою, стріляючи кулеметними чергами, віддаючи й виконуючи команди, стріляючи так, що вже нема сенсу повзти до ранчо, а проте він долає ще один метр, ще раз перекочується, колючки впиваються в руки, він підводить голову, щоб роздивитися, щоб побачити Хруща, зрозуміти, що той, хто вигукує команди, і є Хрущ, і решта теж Хрущі, і випростатися й випустити вже марну дещицю шроту в Хруща, який різко повертається в його бік і затуляє лице руками й заточується, поцілений шротом, що вдарив його по очах, розпанахав рот; Лосано стріляє вдруге в того, хто розвертає проти нього кулемет, німічний рушничний постріл губиться в торохтінні кулеметної черги, чагарі вгинаються під тілом Лосано, який падає ницьма на колючки, що впиваються йому в лице, в розплющені очі.

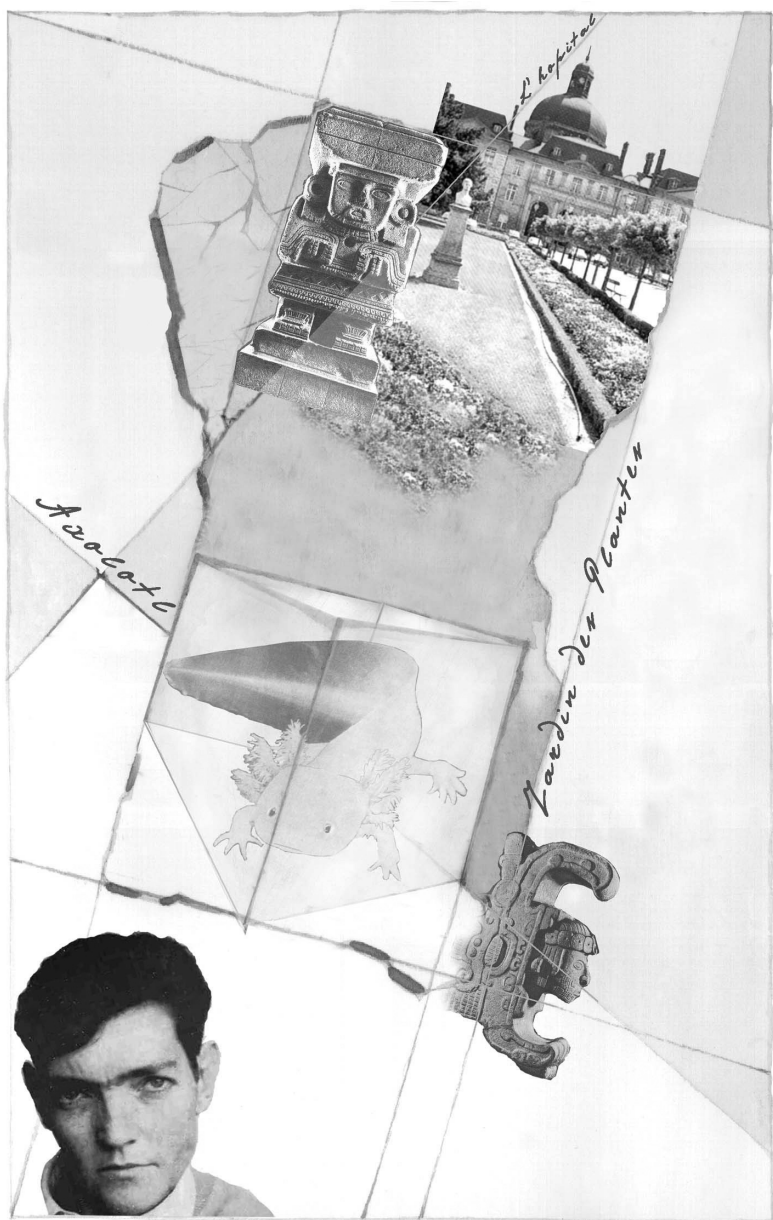
*Пам'яті
Юрія Покальчука та
Анатолія Перепаді*

«Гонимыя»

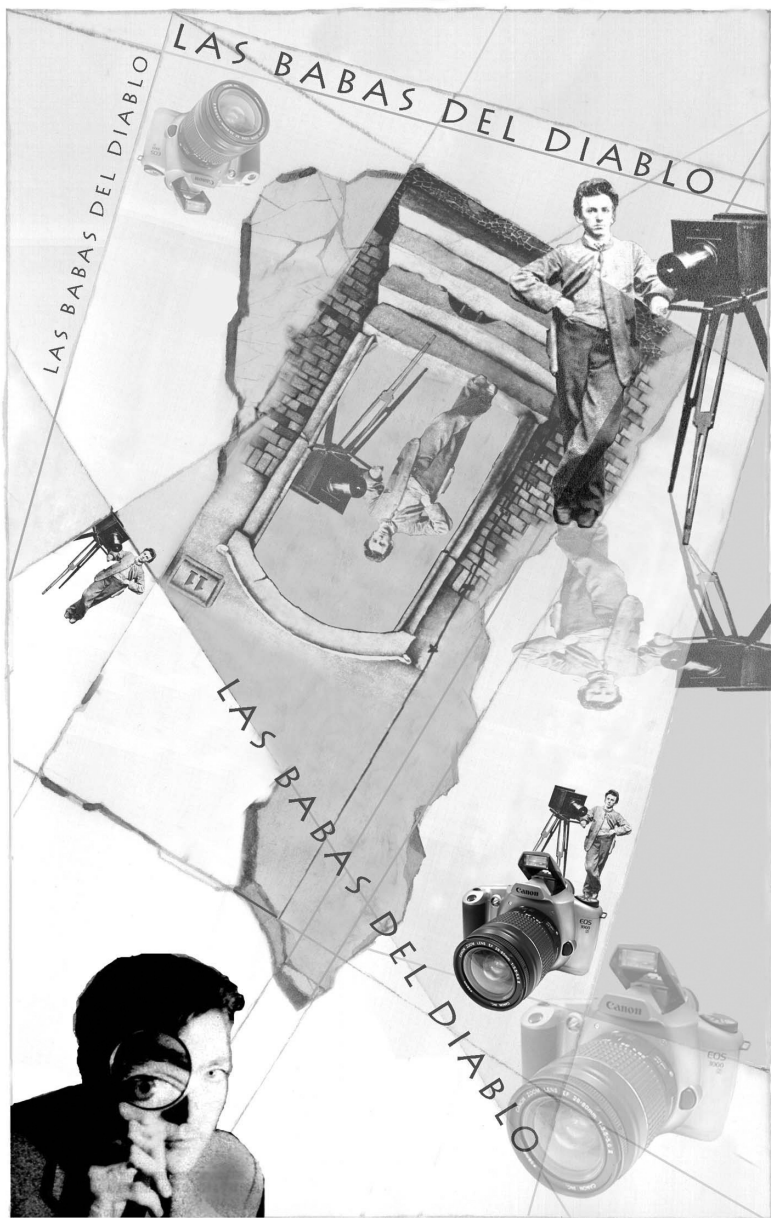
«Мамині листи»

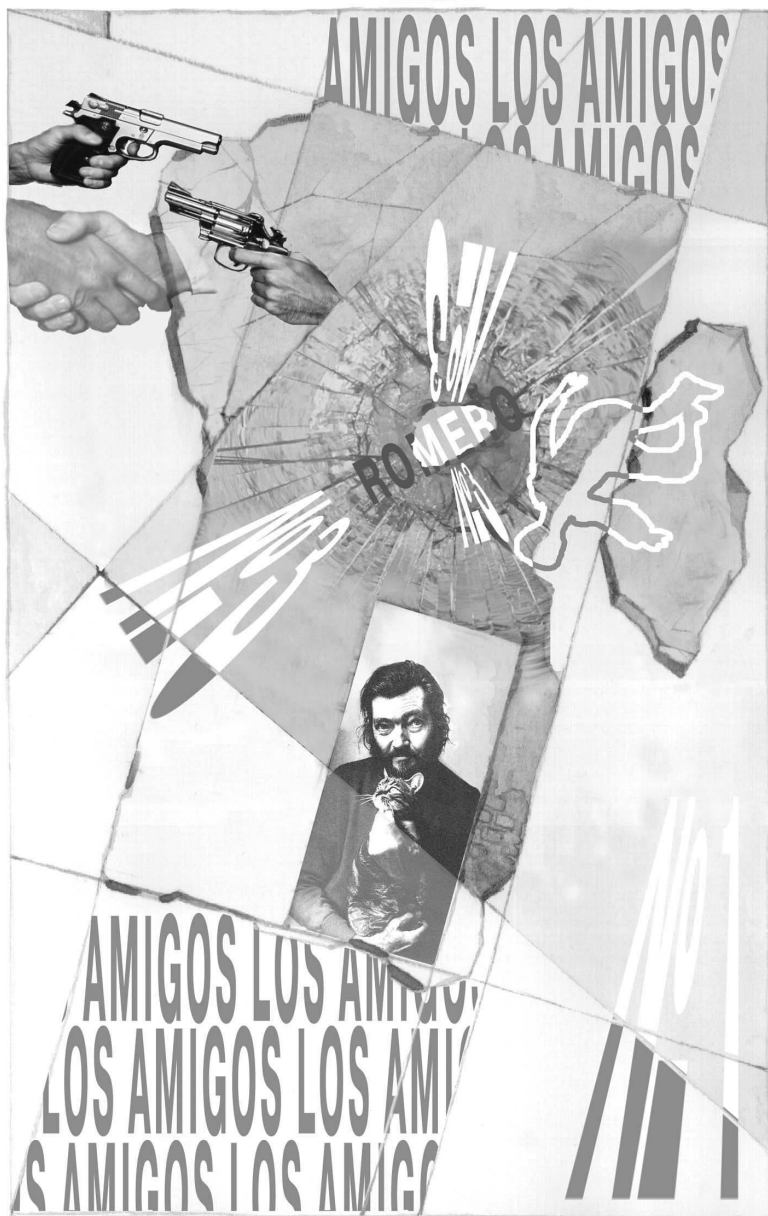
«Аксолотль»

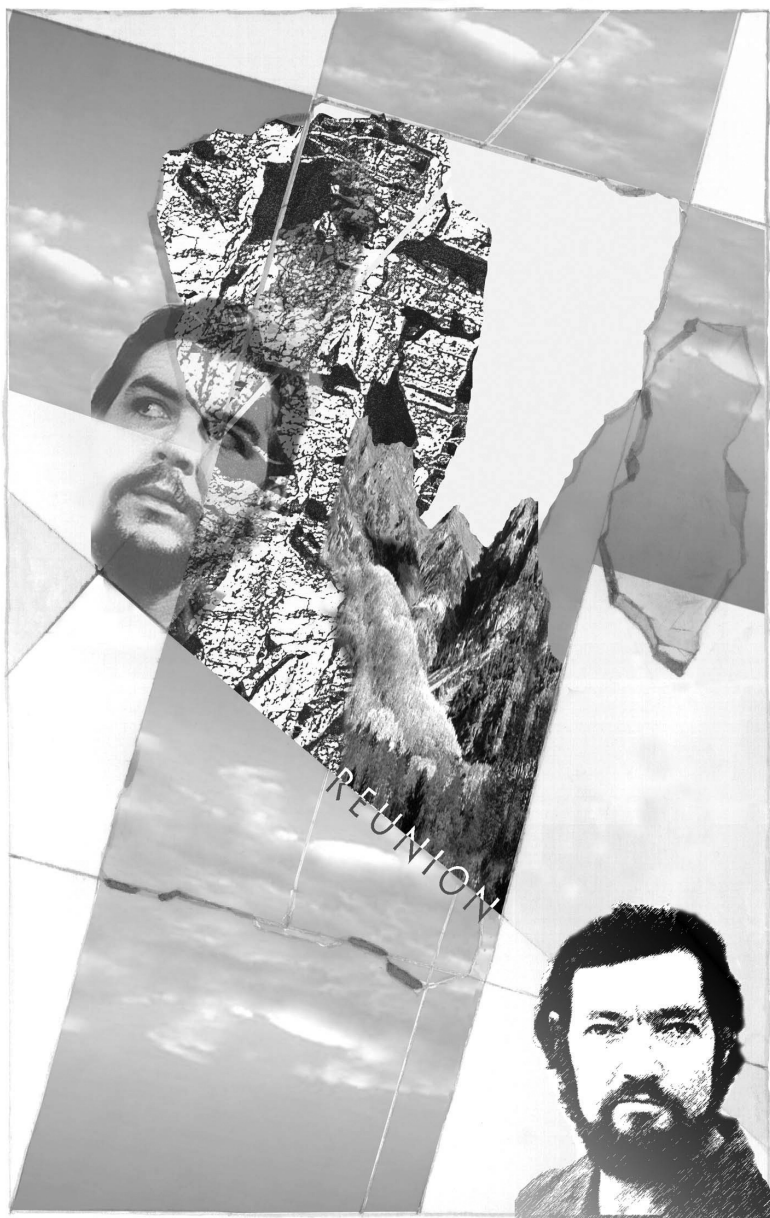
«Рукопис, знайдений у кишені»

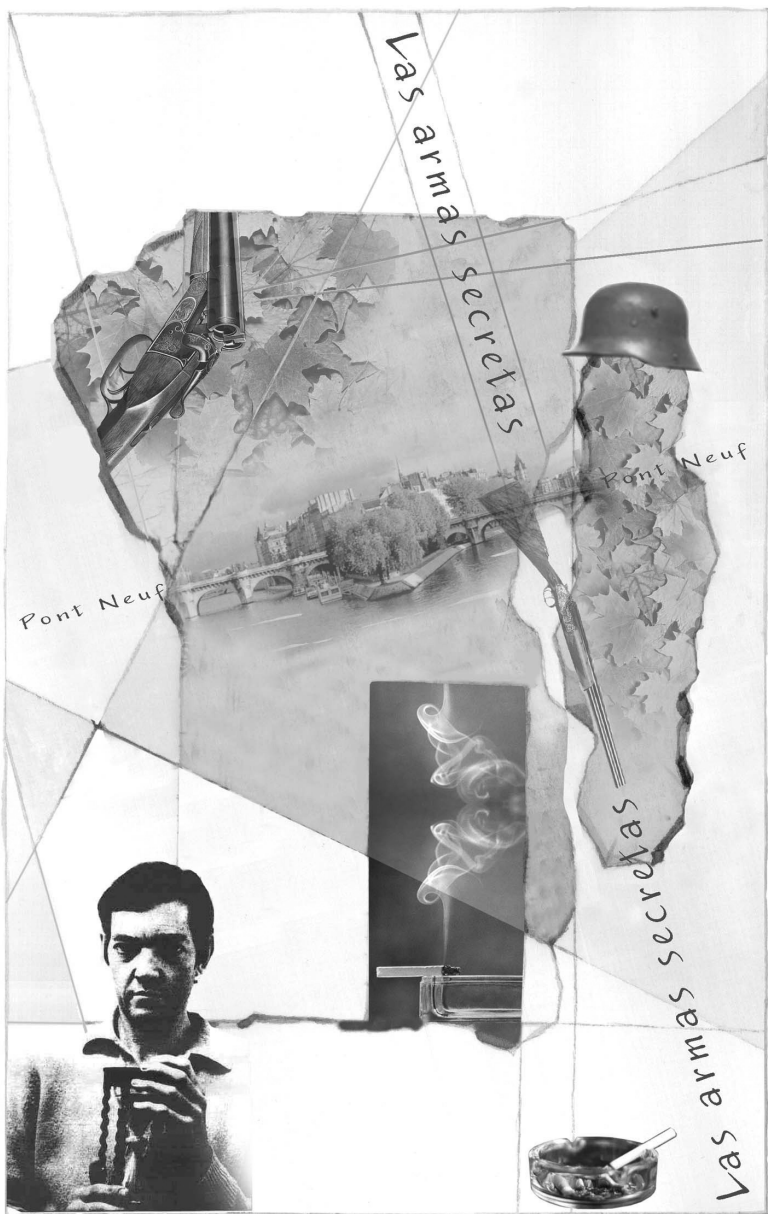
«Бабине літо»

«Друзі»

«Возз'єднання»

«Тамна зброя»

«Усі вогні — це вогонь»

«Апокаліпсис Солентінаме»